

Léčba obezity a zkušenosti s centrálně působícím antiobezitikem

MUDr. Dita Pichlerová

Centrum pro léčbu obezity a metabolických poruch, OB klinika, a. s., Praha

Článek stručně připomíná vývoj antiobezitik od počátku užívání až do současnosti a navazuje představením nového dvojkom-
binačního preparátu s centrálním duálním působením. Ve dvou částech představí neintervenciální observační multioborovou
studii použití nového léku. V tomto čísle se zabýváme tříměsíční účinností a další číslo přinese shrnutí půlročního podávání
včetně nežádoucích účinků a některých názorů pacientů na novou léčbu.

Klíčová slova: obezita, BMI, farmakoterapie obezity, diabetes mellitus.

Obesity treatment and experience with a centrally-acting antiobesity agent?

The article briefly summarizes the development of antiobesity drugs from the beginning of use to the present and introduces a
novel dual-combination agent with central dual action. A noninterventional, observational, multidisciplinary trial of the use of
the new drug will be presented in two parts. In this issue, we deal with its three-month efficacy, and the next one will present a
summary of six-month administration including adverse effects and some patient opinions of the novel therapy.

Key words: obesity, BMI, pharmacotherapy for obesity, diabetes mellitus.

Úvod

Obezita je v současnosti jeden z hlavních zdravotních i ekonomických problémů obyvatel vyspělých zemí. Prevalence obezity se od 80. let v mnoha zemích Evropy ztrojnásobila a nadváha či obezita postihuje ve většině evropských zemí polovinu populace (1–3). Dle kvalifikovaných odhadů bude nadváhou nebo obezitou v roce 2030 trpět 60 % světové populace (4). Obezita je spojena s diabetem, kardiovaskulárními chorobami a dyslipidemií, s výskytem steatohepatitid, s chorobami žluč-
níku. Obezita je samostatný rizikový faktor pro výskyt malignit. Obézní častěji trpí syndromem spánkové apnoe, psychickými poruchami, sexuální dysfunkcí, postižen je pohybový i kožní aparát. Očekávaná délka života obézního je zkrácena o 5 až 20 let v závislosti na pohlaví, věku a rase (5). Je tedy nasnadě, že v boji s obezitou je třeba pacienty podpořit, ať už postupy bariatrické chirurgie či farmakologicky.

Stručná historie antiobezitik

První antiobezitikum v historii byl **fentermin**, který byl pro léčbu obezity v USA schválen již v roce 1959. Používán je dosud, i když jeho užívání je obvykle spojeno s řadou nežádoucích účinků. Po dlouhé odmlce ho v roce 1973 následoval **fenfluramin** a o více než dvacet let později **dexfenfluramin**, ale oba přípravky byly v roce 1997 staženy z trhu pro zvýšený výskyt chlopenních vad. Téhož roku se na trhu objevil dlouhá léta oblíbený **si-
butramin**, jeho užívání bohužel ukončila studie SCOUT v roce 2010, i když dosud se má za to, že se jednalo o preparát bezpečný za dodržení indikační šíře. V roce 1999 byl FDA schválen k používání blokátor pankreatické lipázy **orlistat**, který je předepisován dodnes. **Ribonamant** figuroval v preskripci pouze dva roky a pak byl v roce 2008 stažen pro psychické nežádoucí účinky. Z novějších přípravků musíme uvést **lorcaserin** a kombinaci **fentermin/topiramatu**, které FDA schválila v roce 2012, a **liraglutid**, který má snad šanci v dohledné

době proniknout na náš trh jako injekční antiobezitikum i u nediabetiků. Konečně v roce 2015 se začalo používat zatím nejmodernější centrálně působící antiobezitikum **bupropion/naltrexon**. Tato kombinace je k dispozici v České republice od října 2016 pod firemním názvem **Mysimba**.

Nové centrálně působící antiobezitikum

Obě látky obsažené v novém léku jsou léčebně dlouhodobě užívané. Bupropion se používá od roku 1989 jako antidepresivum, později se stal i součástí léků používaných při odvykání kouření. Historie naltrexonu je ještě o něco delší, už v roce 1984 byl jako opioidní antagonistu používán při léčbě závislosti na opioidech a později byl úspěšný i v léčbě závislosti na alkoholu. Obě látky zároveň snižují příjem potravy a ve svém účinku se vzájemně doplňují. Bupropion jako inhibitor zpětného vychytávání dopaminu a noradrenalinu, který navíc aktivuje hypotalamickou

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA: MUDr. Dita Pichlerová, Dita.Pichlerova@obklinika.cz
OB klinika a. s., Centrum pro léčbu obezity a metabolických poruch
Pod Krejčárkem 975, 130 00 Praha 3

Cit. zkr: Interní Med. 2018; 20(4): 198–200
Článek přijat redakcí: 9. 7. 2018
Článek přijat k publikaci: 27. 8. 2018

preopiomelanokortikoidní anorexigenní osu (POMC). Naltrexon inhibuje opioidní neurony tlumící hypotalamickou melanokortinovou anorexigenní osu a zároveň inhibuje odměňovací (reward) systém v CNS.

Dle SPC je toto kombinační antiöezitikum indikováno jako doplněk k nízkokalorické dietě a zvýšené fyzické aktivitě při léčbě nadváhy či obezity u dospělých pacientů nad 18 let. Počáteční BMI musí být vyšší než 27 kg/m² a zároveň musí být přítomna alespoň jedna komorbidita (např. diabetes mellitus 2. typu, dyslipidemie či hypertenze). Při BMI nad 30 kg/m² se může tento přípravek použít i při prosté obezitě bez přidružených nemocí.

Popis studie, charakteristika souboru, metodika

Účinnost a bezpečnost přípravku bupropion/naltrexon byla sledována v observační neintervenci studii, do které se zapojilo 47 pracovišť po celé ČR, jednalo se o praktické lékaře i specialisty. Toto sledování probíhalo mezi červnem a listopadem 2017. Jednalo se o 3 návštěvy lékaře s celkovou dobou sledování 16 týdnů. Data byla shromažďována ve

spolupráci se společností QuintilesIMS elektronicky (eCRF) s autorizovaným přístupem pro řešitele. Zaznamenávány byly pravidelně antropometrické ukazatele: váha, výška, obvod pasu, BMI. Dále krevní tlak a tepová frekvence. Při první a poslední kontrole jsme sledovali laboratorní parametry (Na, K, Cl, urea, kreatinin, kyselina močová, HDL, LDL, TAG, ALT, AST, ALP, GMT, TSH, glykemie, glykovaný

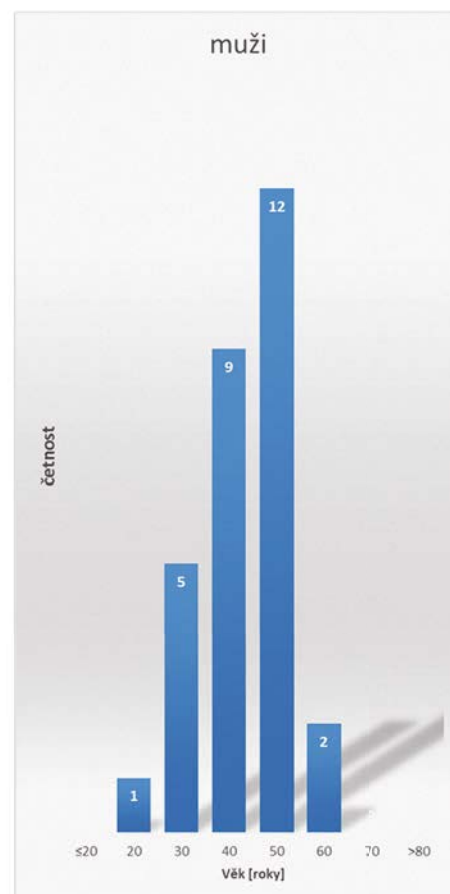
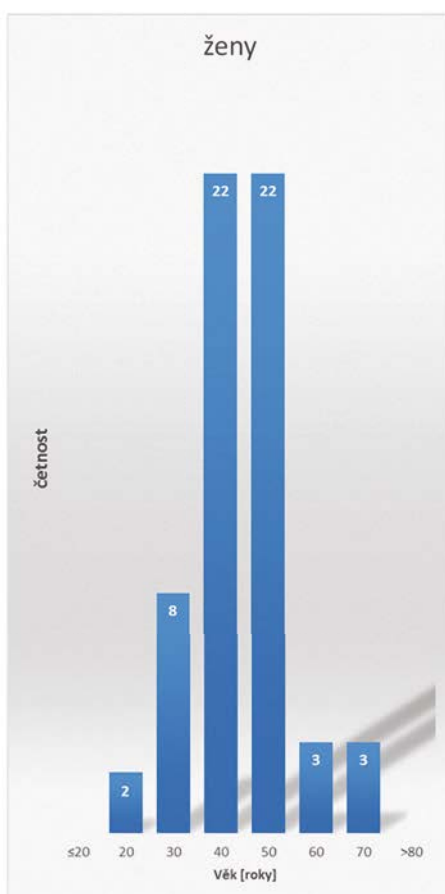
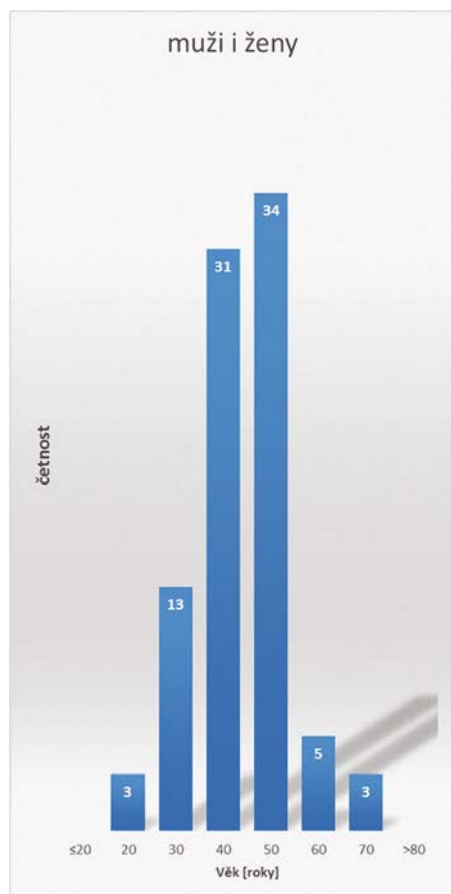
hemoglobin u diabetiků, krevní obraz, bilirubin, eGRF). Dále jsme se zajímali o vnímání průběhu léčby samotným pacientem, obecné hodnocení spokojenosti, vnímání hladu, vliv na touhu po jídle a ovlivnění nevladatelných chutí. Stejně tak byla sledována bezpečnost a výskyt nežádoucích účinků.

Zařazeno bylo 226 pacientů ovšem pro potřeby analýzy byla použita jen úplná data 89

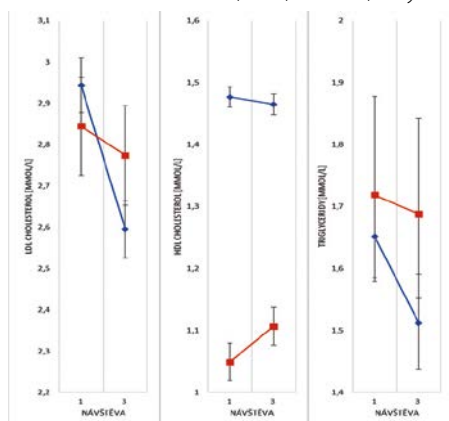
Tab. 1. Základní popis sledovaného souboru

	n	Ženy + Muži	n	Ženy	n	Muži
Pohlaví		89/89 (100 %)		60/89 (67,4 %)		29/89 (32,6 %)
Diagnózy						
DM		24/89 (27 %)		13/60 (21,7 %)		11/29 (37,9 %)
Hypertenze		47/89 (52,8 %)		27/60 (45 %)		20/29 (69 %)
Dyslipidemie		37/87 (42,5 %)		21/59 (35,6 %)		16/28 (57,1 %)
Psychiatrická diagnóza		3/86 (3,49 %)		2/59 (3,39 %)		1/27 (3,7 %)
Bariatrický výkon		5/87 (5,75 %)		3/59 (5,08 %)		2/28 (7,14 %)
KV komplikace		0		0		0
Antropometrie						
Věk	89	49	60	49	29	48
Výška	89	1,71	60	1,67	29	1,83
Váha	89	104	60	92,5	29	120
BMI	89	34,8	60	33,1	29	36,8
Obvod pasu	89	108	60	102	29	123
Historie redukce hmotnosti						
Max. dosažená hmotnost	87	109	58	100	29	125
Počet dosavadních pokusů zhubnout	84	4	57	4	27	4
Max. dosavadní úbytek hmotnosti	85	10	58	10	27	12

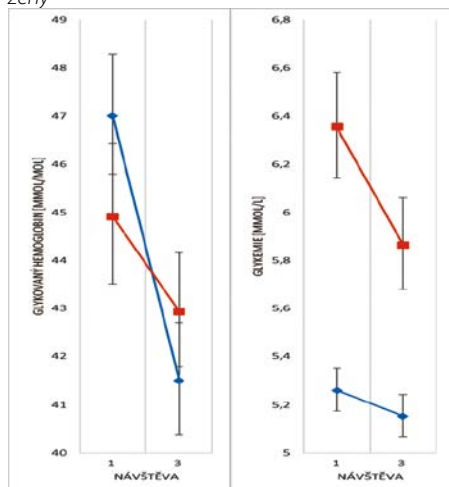
Graf 1. Věková charakteristika souboru

Graf 2. Cholesterol LDL, HDL, TG muži, ženy

Graf 3. Hladiny lačné glykemie a HbA1c muži, ženy

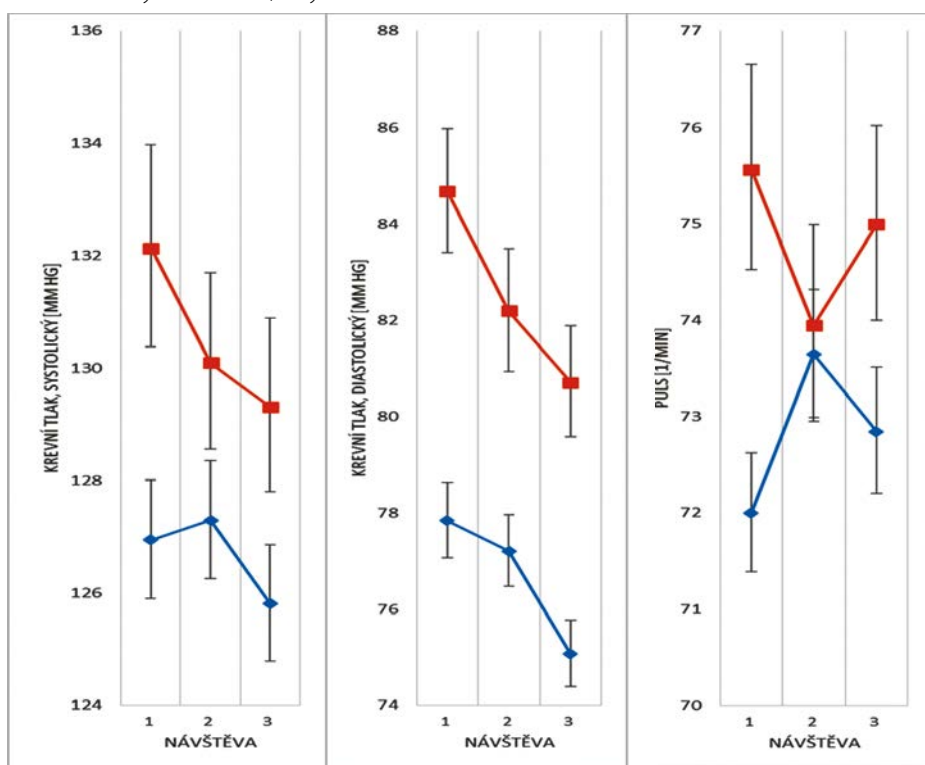

pacientů (Tab. 1). Toho času bohužel nemáme zcela jasnou odpověď na to, co se stalo se 137 pacienty původně zařazenými do studie. U těchto pacientů chybí data buď z návštěvy 3 nebo už z návštěvy 2, kdy se pacient na tyto kontroly již nedostavil. Telefonicky se sestry spojily s 65 pacienty z 137, kteří všichni shodně vypověděli, že lék buď vůbec nevyzvedli, nebo vyzvedli a „zatím“ nevzali, nebo vzali jen pár tablet a přestali brát. Ovšem nikoli z důvodů nežádoucích účinků, to nevedl po telefonu žádný z nich. Nejčastější důvod byla finanční zátěž, a nebo si pacient užívání léku rozmyslel. Podle našeho názoru nešlo v těchto případech o intoleranci léku pacientem či selhání terapie. Bude nutné dodatečně důvody tohoto drop-outu rozklíčovat.

LITERATURA

1. Finucane MM, et al. National, regional, and global trends in body-mass index since 1980: systematic analysis of health examination surveys and epidemiological studies with 960 country-years and 9.1 million participants. *Lancet*. 2011; 377: 557–567.
2. World Health Organization (WHO), available at: <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity>. Accessed April 2013.
3. World Health Organization (WHO), Fact Sheet No.311 (updated March 2013) available at: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs311/en/>. Accessed April 2013.
4. Kelly T, Yang W, Chen CS, et al. Global burden of obesity

Graf 4. Změny TK a SF muži, ženy

V souboru převažovali pacienti středního věku, i když rozložení věkových kategorií bylo širší (graf 1).

Výsledky studie

Během 16 týdnů užívání přípravku bupropion/naltrexon došlo u pacientů k signifikantnímu snížení hmotnosti, BMI i obvodu pasu (graf 2).

Z dalších sledovaných parametrů došlo k signifikantnímu snížení LDL cholesterolu u obou pohlaví, HDL se statisticky významně nezvýšil, nicméně u mužů žádoucím způsobem roste. TG se nijak statisticky významně neměnil, i když spíše klesal (graf 3).

Dále statisticky významně klesla lačná glykemie i glykovaný hemoglobin, a to nezávisle na míře redukce (graf 3).

U krevního tlaku jsme pozorovali statisticky významné snížení diastolického tlaku a nevýznamné snížení tlaku systolického. Na tepovou frekvenci podávání léku nemělo vliv (graf 4).

Závěr

I když se jedná o pilotní neintervenční observační studii účinnosti nového léku, můžeme říci, že první výsledky naznačují, že by se mohlo jednat o účinný lék s dobrou odpovědí na tříměsíční léčbu, navíc se signifikantním zlepšením některých složek metabolického syndromu, a to nezávisle na míře redukce nadhmotnosti. Klíčem úspěchu v boji s obezitou je podat ten pravý lék z rukou edukovaného lékaře jen správně indikovaným pacientům. Je třeba pečlivě zvažování nasazení léku vhodným pacientům, kteří jsou schopni dodržet pravidelný režim nejen dietní a pohybový, ale i pravidelné kontroly a sledování lékařem, tak aby nedocházelo k paušálnímu nasazování léčby za účelem rychlého, ale krátkodobého snížení hmotnosti bez schopnosti dosaženou redukci udržet.

Studie pokračuje na pracovišti OB kliniky Praha již déle než rok. Dlouhodobé výsledky budou popsány v příštím čísle, stejně jako bezpečnostní profil a výskyt nežádoucích účinků.